

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

Articulus I. An Scientia Dei sit causa rerum effectiva

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73455](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73455)

menta iecimus, nunc etiam eius efficaciam, causalitatemque disquirimus, & primò an Divina scientia sit causa rerum non tantum directiva, sed etiam effectiva? deinde quænam sit illa scientia? examinamus.

ARTICULUS I.

An scientia DEI sit causa rerum effectiva?

S U M M A R I A.

1. Certum est scientiam DEI causam esse rerum saltem directivam.
2. Vni effectiva scientia probatur ex script.
3. Et paritate Dictionis notionalis.
4. Ex causali D. Augustini.
5. Autoritate & rationibus Doct. Ang.
6. Causalitas competit scientia per conjunctionem cum voluntate.
7. Rejicitur potentia executiva distincta à scientia practica.
8. Exponitur 2. textus S. Doct.
9. Quomodo efficere possit esse actus proprius potentia intellectiva.

§. I.

Afferitur Divinae scientiæ causalitas.

1. Certum est de fide, scientiam DEI aliquà ratione esse causam rerum: ita enim pl. 103. *Omnia in sapientia fecisti &c.* sap. 7. Eadem divina sapientia vocatur rerum omnium mater, & artifex. Itaque indubium est, Divinam scientiam tum ratione idearum, in quibus à creatoris est imitabilis, tum ratione artificiosæ directionis, quæ rebus omnibus modum finemque præscribit, & omnia in numero, pondere, & mensura disponit, ingenerare causæ exemplatis & directivæ rerum omnium causam esse, neque agenti primo & perfectissimo alius operandi modus convenire potest, quam cum consilio & artificiosa directione, ut proinde ad omne opus DEI aliqua Divinae scientiæ causalitas concurrat. Controversa igitur est, an effectiva quoque & physica causalitate practica DEI scientia in res scitas influat, quod tum demum fit, quando per actum imperii, formaliter immanentem, & virtualiter transeuntem, immediate operatur effectum. Ubi Recentiores communiter negativam, Thomistæ affirmativam tenent.

2. CONCLUSIO. est affirmativa & Probatur primò è S. Script. cujus verba, si cum proprietate accipiantur, (uti secundum communem Theologorum regulam debent accipi, quamvis nullum sequitur inconveniens) physicam causalitatem divine scientiæ tribuunt, ut Prov. 3. *Dominus sapientia fundavit terram, stabilivit calos prudentia.* Et sapient. 8. loquitur ipsa sapientia: *quando apprehendit fundamenta terre, cum eo eram cuncta componens.* Pl. 135. dicitur: *qui fecit calos in intellectu, facere autem, componere, stabilire, non solum directionem, sed efficientiam sonant.* Præcio præ verò ostenditur ex Gen. 1. ubi dixit DEUS: *facta lux, & facta est lux, &c.* & sic de cæteris creaturis. Rufus Pl. 148. dicitur: *ipse dixit & facta sunt, ipse mandavit, & creata sunt:* quorum utro-

que loco indicatur, verbo, imperio, mandato Domini omnia facta & producta esse. Subsumo: sed imperium, & mandatum est actus scientiæ practicae DEI: est enim quædam intimatio, ordinatio, & locutio, quæ ad intellectum pertinet: ergo per actum practicae scientiæ DEI facta sunt omnia.

3. Confirmatur. Quia Verbum in divinis dicendo producitur, ejus productio spectat ad intellectum: ergo etiam, quia creatura dicendo producitur, earum productio pertinet ad intellectum: non enim minus dicere absolutum est actus intellectus, quam dicere notionale.

4. Secundò probatur ex illa celebri causali S. Augustini 5. de Trinit. hic a. 8. relatà à S. Doct. *universas creaturas spirituales & corporeas non quia sunt, ideo novit DEUS, sed ideo sunt, quia novit.* cui similia habet 11. de civ. c. 10. sed hæc causalis non esset vera, nisi scientia DEI esset causa rerum: de quo sequenti articulo plura.

5. Tertio probatur autoritate simul & rationibus S. D. in primis hic a. 8. *Scientia DEI est causa rerum, sicut scientia artificis est causa artefactorum;* sed ista non tantum est directiva, sed etiam effectiva, ars enim dicitur proprie loquendo, habitus operationis (1. 2. q. 57. a. 3.) & iste datur processus in productione artificiatum (inquit in 1. dist. 3. q. 1. a. 1. in c.) *Primo. Scientia artificis ostendit finem. Secundò voluntas ejus intendit finem illum. Tertio voluntas imperat actum, per quem educatur opus: circa quod opus scientia artificis ponit formam conceptam: ponere autem formam, sive illam ultimatò inducere spectat ad causam efficientem.*

Secundò. Quæ habent convenientiam ad invicem (sicut in scientia reperitur convenientia cum scito) ita ad invicem comparantur, ut vel unum sit causa alterius, vel ambo ab una causa causentur, (ut habet S. Doct. q. 2. de Ver. a. 13.) atqui scientia DEI non est causata à rebus: cum illa sit æterna, hæc in tempore cæperit; neque utrumque potest esse causatum ab aliquo tertio, cum implicet aliquid divinum habere sui causam: relinquitur ergo, quod ipsa DEI scientia sit causa rerum.

Tertio. Si scientia divina non esset causa rerum, tunc in sua veritate formali mensuram acciperet, & dependeret à rebus. Consequens admitti nequit, ergo. Sequela probatur. Scientia, quæ suam certitudinem & veritatem formalem sortitur per commensurationem & adæquationem ad objectum, quia videlicet non ipsa sibi adæquat, & commensurat objectum, sed vice versa adæquatur & commensuratur ipsi objecto; illa pro mensura

suæ veritatis & certitudinis habet objectum, & in ratione mensurati ab ipso dependet: at verò, si divina scientia non est causa rerum, non ipsa sibi commensurat & adequat objectum; sed certitudinem & veritatem suam sortitur per sui commensurationem ad objectum, utpote cuius veritatem supponit; neque ideo res ita sunt, quia DEUS ita cognoscit; sed DEUS ita novit, quia ita sunt: ergo etiam in sua veritate ab objecto mensuratur, ab eoque dependet.

Cerrè ideo nostra scientia mensuram accipit à scibili, quia scibilium veritas objectiva prior est, quam nostra scientia, eique præsupposita: neque ideo vera est scientia, quia res ipsi, sed quia ipsa rebus consonat, ut enim S. D. in 1. 2. q. 93. a. 1. ad 3. *intellectus humanus est mensuratus à rebus, ut scilicet conceptus hominis non sit verus propter se ipsum, sed dicitur verus ex eo, quod consonat rebus.* Ergo si divina quoque scientia scibilium veritatem præsupponeret, nec ipsam caularet, jam quoque veritas scientiæ mensuraretur à rebus: ideo namque res cognosceret quia sunt: ideo hoc non alio modo nõsset, quia ita, non aliter sunt; adeoque suæ veritatis perfectionem non à se, sed ab objecto haberet, quod dici non potest: ut enim Boët. 5. de consol. DEUS *præscientiam suam non à rebus creatis, sed à propria simplicitate sortitus est.*

6. Hæc ipsa tamen causalitas hucusque asserta divina scientiæ convenit ex conjunctione cum voluntate divina, ut S. Script. significat ad Eph. 1. dicens: *DEUM omnia operari secundum consilium voluntatis suæ.* Ubi consilio, quod est actus intellectus, jungitur voluntas. Et ratio est: quòd scientia divina ex se est indifferens, ut sit speculativa, vel practica, ut ponat, vel non ponat effectum, neque ex se habet formalem libertatem. Ut ergo potius sit practica, quam speculativa, sitque libera rerum causa, indiget aliquo libero principio determinante & inclinante ad certum effectum, quod non est nisi divina voluntas, ceu primum movens & applicans, ac formalis ratio liberae operationis quæ talis.

Ideo si quando S. Script. productionem rerum divinæ voluntati adscribit, ut Apoc. 4. *per tuam voluntatem facta sunt omnia,* non ideo eandem productionem scientiæ subtrahit, quam aliis locis tribui supra vidimus, sed illud solum significat, utrique potentia tribuendam esse effectivam rerum productionem; voluntati quidem ut primò determinanti; intellectui verò ut imperanti & exequenti.

7. Ex quo etiam capite superfluum censemus po-

tentiam executivam ab intellectu & scientia practica DEI virtualiter distinctam: Tum quia in scripturis citatis immediata rerum productio divino imperio, quod est actus scientiæ practice, tribuitur, ut adeo post illum actum imperii nihil exequendum superfit: tum quia executiva, ut distincta à potentiis rationalibus, pertinet ad gradum sensitivum illius naturæ, quæ ex parte corporis difficultatem sentit ad obediendum rationali imperio, ut proinde virtute quâdam ministeriali indigeat, quæ illa difficultas superetur. Quòd totum ob imperfectionem adjunctâ à DEO exulat.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Opponitur primò duplex autoritas D. Th. primò ex q. 2. de verit. a. 14. in c. ubi dicit: *quòd res non sunt à DEO per scientiam, sed per libertatem voluntatis.* & q. 10. de verit. a. 3. in c. *præscientiam DEI non importare universaliter habitudinem causæ respectu eorum, quorum est, sicut prædestinatio.*

Respondeo. In priori loco mentem & sensum S. Doctoris esse, quòd res non causentur per scientiam DEI, ut præcisè scientia est, tectus nempe voluntate; sed ut est practica habens adjunctam voluntatem, & vocatur *scientia approbationis*, prout patet ex contextu & claro textu hoc a. 8. ad 3. quem seq. art. commodius referemus.

In secundo verò loco S. D. significat, præscientiam latius extendi, quam prædestinationem: ista enim cum tantummodò sit bonorum, semper dicitur habitudinem causæ, ad omnia objecta, que attingit; præscientia verò cum sit etiam malorum, non dicitur habitudinem causæ ad omnia objecta, ad quæ se extendit, sed tantum ad bona, respectu quorum habet adjunctum positivum decretum DEI, ideòque est practica & scientia approbationis; respectu malorum verò tantum est scientia speculativa, habens adjunctum tantummodò decretum permissivum.

Oppones secundò. Sicut actus proprius potentia effectivæ est efficere; sic proprius actus potentia intellectivæ est intelligere suum objectum; ergo sicut potentia effectiva non intelligit; sic intellectiva non efficit suum objectum.

Resp. disting. 1. membrum consequentis: potentia effectiva non intelligit, præcisè sub quâ ratione est effectiva, concedo, sub alia, nego: sic neque intellectus efficit præcisè sub qua ratione est speculativus & intellectivus, transeat; sub qua ratione est practicus, imperativus, & efficax, nego consequentiam.

ARTICULUS II.

Quenam DEI scientia sit causa rerum?

SUMMARI A.

1. Explicatur divisio scientiæ in simplici intelligentiæ, & visionis.
2. Est adequata.
3. Una est abstractiva; altera intuitiva.
4. Scientia simplici intelligentiæ est directiva & casualis rerum quasi in actu primo.
5. Sola scientia visionis est causa in actu secundo.
6. Responsio Adversariorum evolvitur.
7. Quomodo rerum existentia pertinet ad objectum simplici intelligentiæ?
8. Scientia quæ est causa rerum, est scientia approbationis.
9. Scientia debet cognoscere objectum, quod causat.
10. Actus imperii, quo creaturae producuntur, pertinet ad scientiam visionis.